קרבן מצרפין שקלים פרק שני שקלים העדה ו.

הלכה ג מתני׳ המכנס מעות ואמר הרי אלו לשקלי בית שמאי אומרין מותרן נרבה [א]ובית הלל אומרים מותרן חולין שאביא מהן שקלי שוין שהמותר אלו לחטאתי שוין שהמותר נרבה [ב]שאביא מהן חטאתי שוין שהמותר חולין אמר רבי שמעון מה בין שקלים לחטאת אלא של שקלים יש להן קצבה ולחטאת אין לה קצבה ר׳ יהודה אומר אף לשקלים אין להן קצבה [ג]שכשעלו ישראל מן הגולה היו שוקלין דרכונות חזרו לשקול סלעים חזרו לשקול טבעין בקשו לשקול (א)דינרין ולא קבלו מהן א״ר שמעון אע״פ כן יד כולן שוה אבל חטאת זה מביא בסלע וזה מביא בשתים וזה מביא בשלש: **גמ׳** המכנס וכו׳ ר״(ד) יוסי בשם ר׳ לעזר מה פליגין במכנס פרוטרוט אבל באומר אלו לשקלי כל עמא מודיי שהמותרן נרבה רבי חייא (חזקיה) ור׳ ביבא בשם ר׳ לעזר מה פליגין במכנס פרוטרוט [ד]אבל באומר אלו לשקלי כ״ע מודיי שהמותרן חולין א״ר חייא (חזקיה) מתניתא מסייעא לר׳ ביבי דתנן אמר ר״ש מה בין שקלים לחטאת אלא שהשקלים יש להן קצבה ולחטאת אין לה קצבה [א]מה אנן קיימין אם באומר אביא מהן שקלי כל עמא מודיי שהמותרן חולין אם באומר שאביא מהן חטאתי כל עמא מודיי שהמותרן [ב]חולין אלא כן אנן קיימין באומר אלו לשקלי שקלים על ידי שקצבתן מן התורה מותרן חולין חטאת ע״י שאין קצבתן מן התורה מותרן נרבה מה עבד לה [ג]רבי יוסי בשם רבי אליעזר פתר לה במכנס פרוטרוט וכבית הלל והא תנינן [ד]״מותר שקלים חולין (ב)פתר לה במכנס פרוטרוט וכבית הלל [ה](והא תנינן מותר עשירית האיפה חולין עוד הוא פתר לה במכנס פרוטרוט וכב״ה) המפריש שקלו וסבר שהוא חייב ונמצא שאינו חייב [ו]לא קדש [ז]המפריש שנים וסבר שהוא חייב שנים ונמצא (ג)שאינו חייב אלא אחד אותו השני מה [ח]עביד ליה נשמענה מן הדא [ט]הפריש חטאתו וסבר שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קדשה הפריש שתים וסבר שהוא חייב שתים ונמצא שאינו חייב אלא אחת [ב]אותה שניה מה את עבד לה אלא רועה הכי נמי אלו (ד)לנדבה וכא היאך אומר אתה אלו: רבי יודא אומר כו׳: (ה) דרכונות דינרין חזרו לשקול סלעין כשמעון חזרו לשקול טבעין פלגי סלעין בקשו לשקול דינרין קרטין ולא קבלו עליהן מן הדא [ו]והעמדנו עלינו (ה)מצות לתת שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ר׳ חלקיה בשם ר׳ אחא (ו)מכאן שצריך אדם לשלש שקלו ג׳ פעמים בשנה מכאן שאין מטריחין על הציבור יותר (ז)מג״פ בשנה אמר ר׳ אבין מכאן לג׳ סאין מכאן לשלש קופות מכאן לג׳ הפרשות כתיב [ב]זה יתנו כל העובר על הפקודים(ז) (ח)ר׳(ט) יהודה ור׳ נחמיה חד אמר לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל [י]וחד אמר לפי (ב)שחטאו בשש שעות ביום יתנו מחצית השקל דעבד שיתא גרמסין ר׳ יהושע בי ר׳ נחמיה בשם ריב״ז לפי שעברו על עשרת הדברות יהיה נותן כל אחד ואחד עשרה גרה (י)ר׳ ברכיה ר׳ לוי בשם ר״ש בן לקיש לפי(ב) שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף יהיה כאו״א פודה את בנו בכורו בעשרים כסף (ב)ר׳ פנחס בשם ר׳ לוי לפי שמכרו בכורה של רחל בעשרים כסף ונפל לכל אחד ואחד מהם טבעה לפיכך יהיה כאו״א נותן שקלו טבעה.

מתני׳

ריבב״ן

מתני׳ המכנס מעות. כגפרוטרוט מותרן נדבה לקרן המזבח. אם אמר שאביא מהן שקלי לא הקדיש אלא מה שצריך לשקלו. ירושל׳ לטעם דב״ה המפרש שקלו סבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב לא קידש המפרש שנים סבור שהוא חייב שנים ונמצא שאינו חייב אלא אחד אותו השני מה את עבד ליה כשמעיניה מן הדא המפרש חטאתו סבור שהוא חייב ונמצא שאינו חייב(ב) מיכן מומיה שאם פסק ליתן נדקה כסבור שלא נתן ונמצא שנתן אמרי אם נתן ליד הגבאי יכול ליקחם וה״ה אם סבור שנדר כ׳ זחין והפרישן ואמרו לו שלא נדר אלא אחד יכול ליקחם מיד הגבאי: **מה בין שקלים לחטאת.** דבשקלים אמרו בית הלל מותרן חולין וכחטאת מודו דמותרן נדבה שקלים שלהם קצבה ולא הקדיש אלא מה שצריך לשקלו אבל חטאת אין לה קצבה כדמיה ודעתו היה בנהמה שמיעה אמרי אם היו לו ד׳ בהמות הכל הקדיש: **אף לשקלים אין לפס קצבה.** דדמפרש: **משעלו בני ישראל מן הגולה.** מהדר לפרש שהשקלים אין להם קצבה שכשעלו שקלו דרכונות לפי שהעם מועט לא היה די מלי שקל ליקח מהן תמידין וכל דברים הכתוב מתרומת הלשכה על כן שקלו דרכונות חזרו לאחר שנתרבה העם ושקלו סלע ועוד חזרו אמר שהעם רב יותר שקלו טבעים ומפרש בירושלמי פלגי סלעין בקשו לשקול דינרין לאמר שהעם רב מאד ולא קבלו מהן משום דכתיב והעמדנו עלינו מצוה לתת שלישית השקל ר׳ מלקיה כשם ר׳ אחא מכאן שאדם צריך לשנס שקלו ג׳ פעמים בשנה שאין מטריחין על הצבור יותר משלש פעמים בשנה מדהכיתו מחלה דרכונות(ד) יכול להקדיש בנתחלה ונמצא שהכל הקדיש אעפ״כ יד כולן שוה ולא הקדיש יותר משאר העם:

תקלין חדתין

מתני׳ המכנס. כגם מעט מעט מעות וכשבא שהתחיל לכנס אמר הרי אלו לשקלי וכשבא לאשוב מה שכנס מלא שהוסיף על שקלו: **מותרן נדבה.** יפלו לשופרות שנתקדש שעותרין לתקריב כדמיהן עולת קרן לתזבח דשכרי הקדש בטעות שמיה הקדש: **מותרן חולין.** שלא נתכוין זה אלא כדי שקלו: **אין שאביר חולין.** דהוה כאילו אמר נשכרים אם אכנים יותר משקל שיקח מהן לשקלו והמותר יהא חולין: **גמ׳ מה פליגין.** כי פליגי: **במכנס פרוטרוט.** כדפרשית בתמני׳ הוא דס״ל לרי״ח דמותרן חולין דהוה בטעות: **אבל כאומר אלו לשקלי.** אם נטל ידו מלאה מעות ואמר אלו לשקלי ויש בו מותר מודה ר״ח דמותר נדבה שאין כאן טעות דכל ידע כמה הן ד״ב נתכוין לכולן שיהו לשקלים אלא שאין רצוי לתרבות למתנית השקל לכך המותר נדבה: **דמותרן חולין.** הואיל ואין כאן טעות שיהל לומר נהו שהקדש בטעות הן וכיון דאין כדאי לתרבות בשקלים המותר חולין: **אר״ש מה בין כו׳.** וקס״ל דר״ש אליבא דר״ע קאמר לה: **בשם אבן קיימין.** ר״ש דקאמר מה בין להרי קלי: **כגולן מותרן חולין.** בין בשקלים ובין בחטאת כדקתני מתני׳ ומה בין דקאמר: **כאומר אלו.** ואהא קאמר ר״ש מה בין שקלים דמותרן חולין אליבא דר״ע ומה בין חטאת דמותרן נדבה אליבא דר״ע ואלא״ב אליבא דר׳ ביבא דקאמר כאומר אלו כ״ע מודיים דמותרן חולין שפיר קאמר ר״ש מה בין אלא לר״י מה בין דקאמר ר״ש הא בשקלים נמי מותרן נדבה: **כל״פ.** דעעמא דר״ע מפרש ר״ש: **מותרן חולין.** וקס״ל דתמני׳ אמרה כר״ע ובאומר אלו: **נאמא שאינו חייב לא קדיש.** כיון דשם שקל אינו אלא כלל פשיטא לן דלא קדשי כי קתנעיא לן היכא דהפרש שנים ונמצא שאינו חייב אלא א׳ כיון דע״כ שם שקל אלה על אחת מהן: **מתני׳ שקלים יש לפס קצבה.** דכתיב העשיר לא ירבה ונו׳ אמרי דולאי לא היתה כוונתו אלא עד כדי שקלו אבל חטאת אין קצבה אם לא יבא לידם ומותרן נדבה: **דרכונות.** כימי מלכות מדי היה להם מטבע זה ומוזכר אל והב ולפי שאז היו נרוכים הרבה לעבודת הבית ולפיכך שקלו מטבעות גדולות: **חזרו לשקול סלעים.** שנתבטלה המטבע של דרכון והיה המטבע היולאה בהיולאה סלעים ושקלו לתמנית השקל שלהם: **לשקול טבעין.** מפרש בגמרא שהוא אלו מלי אלא שגם הסלע נתבטל והיה היולאה בהיולאה אלי אלא שלם והכילו לשקלין אותו המלי אלא שהוא חצי מחצית השקל לאחריותא דשקל שלם אלא שהוא מטבעין לשקלין בחריותא דינרין. כלומר שלא נתבטלה המטבע אלא שהיו מבקשים לקבל ולהביא לשקלינן מחצית מטבע היולאה שהוא דינר שהיו מטבעין כמו בשעה שהיה המטבע היולאה מטבע גדולה כמו דרכון היו מגיעין לשקלינן אלי ממנו לפי שהוא חצי מטבע היולאה אף שהוא יותר ממחצית השקל אלמאור בתורה ר״ה נמי כשהמטבע היולאה היו מטבע קטנה אם נתן ממנה חצי לשקלו יוצא למחצית השקל לאחריותא אף ממנה: **יד כלן שוה.** אחיה מטבע שקבלו עליהם לשקול גדולה או קטנה היו כלם שוקלים כשוה בין עשיר בין דל כדכתיב: **גמ׳ כשמתן.** משמתן סלעים: **קרבין.** כל״א קיומתרבין והוא רבינים אלא שהוא דינר: **ולא קבלו עליהן מן בדא.** מן המקדש הזה שמהו אלא לקבל מהן בפחות ממחצית השקל אלמאור בתורה: **והעמדנו עלינו מצוה.** מדקתאמר והעמדנו דמשמע שנתמיה וכ״ד היו ברכים לתעמיד הדבר ולוכה לאימר שהיו נמנעים לגמרי ממה שכתוב בתורה אע״כ שהיו רוצים לתביא מחצית המטבע היולאה אף שהיא פחותה ממחצית השקל לאחריותא והעמדתים לתת שלישית השקל שהוא יו״ד גרה דהיינו מחצית השקל אלמאור בתורה: **לשנס שקלו ג׳פ בשנה.** מלבד מחצי שלים שקל בשנה לכך דרים לה שיהא השקל מתשלם בשנה ולאו לתרוותא שקלים מיירי אלא בעניין לדקה ודלא כר׳ אמי דאמר בפ״ק דב״ב ט׳ לעולם אל יתנו אדם מטלטלית השקל בשנה דהיינו שלים אחד משקל לכל השנה: **שאין מטריחין.** נדבות אל הצבור יותר מג״פ בשנה: **מכלן לג׳ סאין לג׳ קופות וכו׳.** דתנן לקמן בג׳ פרקים בשנה היו מודמין אל ג׳ סאין: **לפי שחטאו בחצי היום.** דכתיב כי כושם מצה ודרכי׳ בפרק ר״ש בא שם: **יתנו מחצי השקל.** דס״ל אמחצית קדיר קדא ואמרי אלי דרכון ואחדר ס״ל מטבע שיהא כי מספר שנה קפיד קדא דהיינו מחצית השקל דקדא לכפר על מה שעבדו בשם: **כל כפ.** דינרין דהיינו ה׳ סלעים שלם ד׳ דינרין ונפל לכל אי״ש מן האחים שהיו עשרה שלמונו ונמצין לא היו כמכירה ויוסף ג״כ הי׳ הגורם ע״י הקנאה שבאחיה: **טבעה.** הוא

מסורת הש״ס

א) ירושלמי מיר ס״ה הל״ח, ב) נדבה, ג) רשב״ל, ד) לקמן הל״ד, ה) נ״י, ו) שם, ז) עי׳ ר״ב ע ח, ח) וגו׳, ט) מנחומא ויקהל פ׳ כי תשא, י) וחרבה, כ) עי׳ ר״ר פרשה פד וגמ״ר פרשה ד, ל) עי׳ כ״מ פ״ג מתקלים, מ) חסר כאן ול״ל שיה מה לא עביד לה אלא דוקה הכא מלי עביד לה וכו׳ כמ״ל לאולין ה״ג לאולין מכאן מוכח וכו׳, ג) אינו מוכן ואולי ל״ל ומלא להקדיש יותר מחצי שקל ומלא שהכל הקדיש דשאני התם דאעפ״כ יד כולן וכו׳,

עין משפט נר מצוה

מג א מי׳ פרק ג משקלים הל״י:
מד ב מי׳ פרק ה מפסח״ק הל״ה:
יז ג מי׳ פרק ח משקלים הלכה ו ובהגהות:
יח ד מי׳ שם פ״ג הלכה יג:
יט ה מי׳ שם ופ״ה מפסח״ק הל״ח:
כ ו מי׳ שקלים שם הל״י:
כא ז מי׳ שם ובהגהות וכ״מ:
כב ח מי׳ פרק ה מפסח״ק הל״ו:

נוסחת הבבלי

(א) דינרין אר״ש כו׳: (ב) עוד הוא נמכנס כו׳: (ג) שאינו חייב אלא אחת אם השני כו׳: (ד) לנדבה היאך אתה אומר אלו כו׳: (ה) מצוה לתת עליהן שלישית וכו׳: (ו) מיכן שאדם חייב לשנס כו׳: (ז) ג״פ בשנה (מיכן שאדם צריך בשלישית שקלו ג״פ בשנה) מיכן שאין מטריחין כו׳: (ח) ר״י וכ״ב נחמן כו׳: (ט) שחטאו בחלי היום כו׳: (י) ר״ב בשם רשב״ל כו׳: (ב) ר״פ בן לי כו׳:

הגהות הגר״א

[א] ר״ג מה אלא קיימין אם כאומר אלו מהן כמלן מותרן חולין אלא כי אלא קיימין כאומר אלו שקלים וכו׳ והשאר שבעים נמחק. והיינו אם אומר אלו מהן כמלן מותרן חולין בין בשקלים ובין בחטאת כדקתני מתני׳ ומה בין דקתמר אומר אלו ואלא קאמר ר״ש מה בין דקתמר אלו ואלא קאמר ר״ש אמרון כאומר אלו ואלא קאמר ר״ש מה בין שקלים דמותרן חולין לחטאת דב״ע ומה בין חטאת דמותרן נדבה אלא דב״ע ואלא״כ אלא לר״י מודים דמותרן חולין שפיר קאמר ר״ש מה בין אלא לר״י מה בין דקאמר ר״ש הא בשקלים נמי מותרן נדבה: [ב] ר״ג אותה שניה רועה הכי נמי אלו מאי את עביד ליה כמ״ד אלו לנדבה כ״ע ר״ג לנדבה כמ״ד אלו לחולין ר״ג לחולין. והשאר שבעים נמחק:

גליון הש״ס

[ג] עי׳ בערוך ערך טבע וערך דנר. ועי׳ בתוס״ס פ׳ ד׳ תשלח.

תורה אור השלם

1 והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו:
נחמיה י לג
2. זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליי׳: שמות ל יג

מתני׳ הלכי מוקי כר״ש דמנכסי דמי ושיטה שנטה דעמנו כמלי שיטטו לשלם בנמיה ואמרה בגמרא דגרא ס״ש ומרכר ומ״ז מעמי בתקנה אלא אר״ש מי׳ ר״ל דר״ש שקיקין ולא בתעמד נוכרין ולטיל שכרן ולא כר״ש דר״ש הוא אלא שנטה זו תקנת חכמים ולא כרש״י אמפרש נדר״ש דאמרי בש״ס אלא הוחכר מלל בסוגיא הה שהוכר המנכ״ים בהלכה ע׳ שלאי שקלים בית ש״ש כי ובה״ש מה היה לסם לעשות שהוי מסרו לש״ש כי לרמוז הסכנה בהלכה מ׳ ומם דבנלי אינו מוקן עם הירושלמי דמדאוקר בש״ש מוכח הא בש״ש שמנו אלא הר״ש ובהלכה ע׳ לא מכר הא דאם לא בה״ש למחול הבטעה מי׳ משום דבחמת בכה״ג אלא תרמה דהשלמין מדינא הבטעה לבה״ש אם אומרין בשלם אלא ולא שכנאי שומעין לסם ולכן לא הוחכר זה בבבלי דהל עיקר הקושיא הי׳ על נתרמה דבשמעין לקדש היכא מיתוק׳ דקאמר ר״ז שנטעה הקנה משא״כ בסיפא. ונתמי פנים כזה לגי׳ הספרים לשיטת המתכ״ים: **ס״ג בפמויים בסדר של בית ל״ג סדר מסכתין ומורמין לגמרי.** פי׳ כמו בבית ר״ג שהי׳ שוקלי בין מלנעתיהו וכו׳ ה״ר מייר בתפרים ונתמין לגמרי לגמרי ל״ג דוחקן לקופה דא״כ לא הי׳ פרך וחכ לומר כו׳ ולקמן על קושית פיחם לומר שמא לשירים כו׳ אמר עוד היא תפסר כו׳ דוחקן לקופה. והמפרשים נדחקו כזה מאד. ועי׳ בקר״ע ועי׳ בתרמ״ים בפירושו שפי׳ דאלי יקבנה הכהנה לא קלי רק לחקדש ומפרשית הלא הכרע״ב ובקר״ע נדחק בגי׳ הישנה: **בקשו לשקול דינרים.** מבין לשון מתניתין בקשו לשיטת הרמב״ם שפירשתי בתמני׳ שבבל זמן נתנו אלי המטבע שר׳ בתמה הר״ם חזרו כי ובטעיה הוא אלנו אלא ומחלו לא נשתבה המטבע אלא שלו לשקל לבעלמם ולוקן אלי המטבע דבשעין מאו שנתנו בכל פשם שנשתבה המטבע אלא גם שהי׳ יותר ממחצית השקל בן יתנו ר״ב עבשיו אלי בטעה ולא קבלו מהם והשמדנו ובו׳ שהיה הולן ונפחת והעמדנו על עמדו שלא יתנו פחות ממנה ומדוקדק לשיטת הרמב״ם שהוא עשר גרה יהיה המחצית השקל דקדש. ולהרמב״ם שלם דרכון יותר ממחצית השקל דקדש כי שלשי דרכון שלי ר״ד דינרי. ולדרבי ר״ב ניחא דהעמדתי על שלישית השקל שר׳ בימיהם דהיינו הדרכון דהוא קלת יותר ממחצית ושלא יוחמת נדרו שיהיה קלת יותר: **לפי שחטאו מי.** נלמה דהמי ב׳ בעמים קלי על ג׳ אמנים שבאמנו המטבעות ומלאו כמה לכל הני. טעם הראשון רק מחצית נגד מחצית השקל ואיה לנה שקלו נחתיתא הוי דרכון גם שהדרכון היה גדול רק שקיימו מחצית השקל דחמנם. ועשם הני קלי על מ״ש מוכי לשקול בעלמם הדיינו מלי מלא שהוא מחצית השקל דקדש דעבדי ר׳ גרמוסון ח״ם לפי שחטאו בם מי׳ אשמה ר״ב מבשאי מלי בטעה ולא קבלו ממ״ש והשמדנו ובו׳ שהיה הולן ונפחת והעמדנו על עמדו שלא יתנו פחות ממנה מחצית השקל דקדש. ולהרמב״ם שלם דרכון יותר ממחצית השקל דקדש כי שלשי דרכון שלי ר״ד דינרי. ולדרבי ר״ב ניחא דהעמדתי על שלישית השקל שר׳ בימיהם דהיינו הדרכון דהוא קלת יותר ממחצית ושלא יוחמת נדרו שיהיה קלת יותר: **לפי שחטאו מי.** נלמה דהמי ב׳ בעמים קלי על ג׳ אמנים שבאמנו המטבעות ומלאו כמה לכל הני. טעם הראשון רק מחצית נגד מחצית השקל דקדש. והיינו